

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΡΕΥΝΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΣ

ΜΑΡΤΙΟΣ 2014

- A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**
- B. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ –ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ –ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ – ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**
- Γ. ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ (ΕΛΛΑΔΑ – ΕΕ-28– ΕΥΡΩΖΩΝΗ)**

2 Απριλίου 2014

Το IOBE διεξάγει κάθε μήνα από το 1981 Έρευνες Οικονομικής Συγκυρίας στις επιχειρήσεις στους τέσσερις τομείς της οικονομίας και, από τον Μάιο του 2008, και στους καταναλωτές. Οι έρευνες αποτελούν μέρος του κοινού εναρμονισμένου προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (DG ECFIN) και τα αποτελέσματά τους χρησιμοποιούνται για τον υπολογισμό του δείκτη οικονομικού κλίματος σε Ελλάδα και στις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες, ενώ δημοσιεύονται αναλυτικά στις εκδόσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Οι αναλύσεις που δημοσιεύονται κάθε μήνα με τη μορφή αυτής της έκδοσης στηρίζονται στα πρωτογενή, αναλυτικά στοιχεία για πάνω από 1000 επιχειρήσεις και αντιπροσωπευτικό δείγμα 1500 καταναλωτών, όπως προκύπτουν από τις έρευνες που διεξάγει αποκλειστικά και μόνο το IOBE για την Ελλάδα για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επόμενο δελτίο: **5 Μαΐου 2014**

A. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΛΙΜΑ: ΕΕ-28, ΕΥΡΩΖΩΝΗ, ΕΛΛΑΔΑ**Ε.Ε – ΕΥΡΩΖΩΝΗ: Αμετάβλητο το οικονομικό κλίμα σε ΕΕ, μικρή βελτίωση στην Ευρωζώνη**

Το οικονομικό κλίμα τον Μάρτιο βελτιώνεται ελαφρά στην Ευρωζώνη, ενώ παραμένει εν πολλοίς αμετάβλητο στην ΕΕ¹, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 102,4 (από 101,2) και 105,3 (από 105,0) μονάδες, ανώτερα δηλαδή του μακροχρόνιου μέσου όρου του. Αναλυτικότερα:

Στην **Ευρωζώνη**, η βελτίωση του κλίματος εκπορεύεται κατά κύριο λόγο από την άνοδο της καταναλωτικής εμπιστοσύνης. Η συντηρητική βελτίωση των προσδοκιών στις Υπηρεσίες και το Λιανικό Εμπόριο δεν επηρεάζει σημαντικά το κλίμα, ενώ στις Κατασκευές και τη Βιομηχανία δεν καταγράφονται αξιοσημείωτες μεταβολές τον Μάρτιο σε σχέση με τον Φεβρουάριο. Συγκεκριμένα, στις **Κατασκευές**, το κλίμα καταγράφει οριακά αρνητική μεταβολή (-0,3), ενώ στη **Βιομηχανία** ο σχετικός δείκτης παραμένει αμετάβλητος (+0,2). Στις **Υπηρεσίες** και το **Λιανικό εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες αυξάνονται κατά +0,9 και +0,4 μονάδες αντίστοιχα, ενώ τέλος, η **καταναλωτική εμπιστοσύνη** κερδίζει τον Φεβρουάριο +3,4 μονάδες. Σε επίπεδο χωρών, το κλίμα βελτιώνεται, υποστηριζόμενο κυρίως από την τόνωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης, και στις πέντε μεγαλύτερες οικονομίες της ζώνης του ευρώ, ήτοι στην Ολλανδία (+2,3), την Ισπανία (+2,2), την Ιταλία (+1,3), την Γαλλία (+0,7) και οριακά στην Γερμανία (+0,4).

Αντίθετα από την Ευρωζώνη, στην **ΕΕ**, το οικονομικό κλίμα σε επίπεδο σε επίπεδο χωρών, επιδεινώνεται σημαντικά στη μία από τις δύο μεγαλύτερες οικονομίες εκτός Ευρωζώνης, το Ην. Βασίλειο (-4,1), ενώ στην Πολωνία καταγράφεται σταθερότητα (+0,2). Ανά τομέα, οι προσδοκίες στις Υπηρεσίες παρέμειναν αμετάβλητες, ενώ στο Λιανικό Εμπόριο σημείωσαν ελαφρά πτώση. Στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές και την καταναλωτική εμπιστοσύνη, οι μεταβολές στις σχετικές προσδοκίες ευθυγραμμίζονται με τις αντίστοιχες εξελίξεις στην Ευρωζώνη. Αναλυτικότερα:

- Στη **Βιομηχανία**, οι δείκτες επιχειρηματικών προσδοκιών διαμορφώνονται στις -2,7 και τις -3,3 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής παραμένουν αμετάβλητες στην ΕΕ και βελτιώνονται στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για τα επίπεδα παραγγελιών και ζήτησης δεν μεταβάλλονται στην ΕΕ, αλλά κινούνται οριακώς πτωτικά στην Ευρωζώνη, ενώ στις εκτιμήσεις για τα αποθέματα καταγράφεται μικρή άνοδος και στις δύο ζώνες.
- Στις **Υπηρεσίες**, οι δείκτες προσδοκιών διαμορφώνονται στις +8,2 και +4,2 μονάδες αντίστοιχα στην ΕΕ και την Ευρωζώνη, με τις εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους να βελτιώνονται, περισσότερο στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση παραμένουν αμετάβλητες στην ΕΕ και ανακάμπτουν ελαφρά στην Ευρωζώνη, ενώ τέλος, οι προβλέψεις των επιχειρήσεων για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης υποχωρούν και στις δύο ζώνες κατά δύο μονάδες.
- Στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι σχετικοί δείκτες διαμορφώθηκαν στις +0,5 μονάδες στην ΕΕ και τις -2,6 μονάδες στην Ευρωζώνη. Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα επιχειρηματική δραστηριότητα χάνουν 5 μονάδες στην ΕΕ και δεν μεταβάλλονται στην Ευρωζώνη, ενώ οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα καταγράφουν μικρή άνοδο στην ΕΕ, υποχωρώντας ελαφρά στην Ευρωζώνη.

¹ Οι σχετικές χρονοσειρές και σταθμίσεις έχουν αναθεωρηθεί από τον Ιούλιο 2013 λόγω ένταξης στο δείκτη της ΕΕ της Κροατίας.

Τέλος, πτωτικά κινείται ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις τους επόμενους μήνες στην ΕΕ, παραμένοντας αμετάβλητος στην Ευρωζώνη.

- Στις **Κατασκευές**, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών κινείται στις -24,5 και -28,8 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα. Και στις δύο ζώνες, οι αρνητικές προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών διευρύνονται κατά 2-3 μονάδες, ενώ αντίστοιχα οι προβλέψεις για την απασχόληση αποδυναμώνονται ελαφρά.
- Ο **Δείκτης Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης** διαμορφώνεται στις -6,6 και -9,3 μονάδες στην ΕΕ και την Ευρωζώνη αντίστοιχα. Οι αρνητικές προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους εξομαλύνονται ελαφρά, τόσο στην ΕΕ όσο και στην Ευρωζώνη, με τις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας να βελτιώνονται σημαντικά και στις δύο ζώνες. Τέλος, η πρόθεση για αποταμίευση, αλλά και οι προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας βελτιώνονται αισθητά, σε αμφότερες τις ζώνες.
- Τέλος, ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Χρηματοοικονομικές Υπηρεσίες** (δεν περιλαμβάνεται στο δείκτη οικονομικού κλίματος) επιδεινώνεται και στις δύο ζώνες, περισσότερο όμως στην Ευρωζώνη (+2,8 από +8,5 μον.) σε σχέση με την ΕΕ (+10,9 από +13,8 μον.). Από τα επιμέρους στοιχεία, οι θετικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων υποχωρούν, κυρίως στην Ευρωζώνη, εξέλιξη ανάλογη με εκείνη στο δείκτη εκτιμήσεων για την τρέχουσα πορεία της ζήτησης. Τέλος, οι προβλέψεις της ζήτησης στο επόμενο τρίμηνο επιδεινώνονται, ήπια στην ΕΕ και περισσότερο στην Ευρωζώνη.

Πίνακας 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος (1990-2013=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)¹

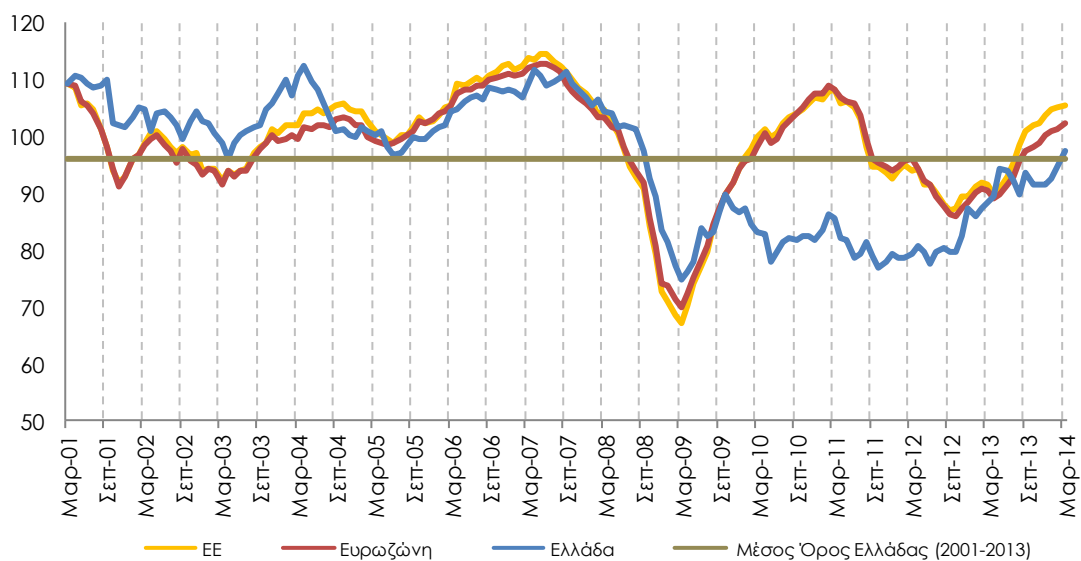
Περιοχή	Ακραίες τιμές ²		Μέσος όρος									
	Min	Max	2001-2013	2009	2010	2011	2012	2013	2013			
ΕΕ-28	67,2 Μαρ-09	114,1 Ιουν-07	99,0	79,6	101,9	101,3	91,0	95,9				
Ευρωζώνη	70,0 Μαρ-09	113,5 Ιαν-01	98,4	80,8	101,4	102,2	90,8	93,8				
Ελλάδα	74,4 Μαρ-09	111,9 Απρ-04	96,1	82,3	82,3	81,0	80,3	90,8				
Περιοχή	2013											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	91,3	91,8	91,6	89,9	91,0	92,8	95,3	98,4	100,9	101,9	102,4	103,8
Ευρωζώνη	90,1	90,8	90,5	89,0	89,8	91,7	92,9	95,7	97,3	98,1	98,8	100,4
Ελλάδα	86,1	87,3	88,5	89,5	94,2	94,0	92,1	89,7	93,6	91,7	91,6	91,4
Περιοχή	2014											
	I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
ΕΕ-28	104,8	105,0	105,3									
Ευρωζώνη	101,0	101,2	102,4									
Ελλάδα	92,6	94,8	97,5									

¹ Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος είναι το σταθμισμένο άθροισμα των Δεικτών Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία, τις Κατασκευές, το Λιανικό Εμπόριο, τις Υπηρεσίες και του Δείκτη Καταναλωτικής Εμπιστοσύνης.

² Οι ακραίες τιμές αναφέρονται στην περίοδο 2001-2012, σε όλους τους πίνακες

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfi

Διάγραμμα 1: Δείκτες Οικονομικού Κλίματος Ε.Ε-28 και Ελλάδα (1990-2013=100, εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

ΕΛΛΑΔΑ: Περαιτέρω βελτίωση στο οικονομικό κλίμα, ενίσχυση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης

Ο Δείκτης Οικονομικού Κλίματος στην Ελλάδα βελτιώνεται και τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 97,5 (από 94,8) μονάδες, στην υψηλότερη επίδοση από το καλοκαίρι του 2008. Από τους επιμέρους τομείς της οικονομίας, καταγράφεται ανάκαμψη στις επιχειρηματικές προσδοκίες στη Βιομηχανία και τις Κατασκευές, πτώση στο Λιανικό Εμπόριο και σχετική σταθερότητα στις Υπηρεσίες. Η καταναλωτική εμπιστοσύνη κινείται επίσης ανοδικά, μετά από ένα δίμηνο υποχώρησης, στα λιγότερο αρνητικά επίπεδα της τελευταίας τετραετίας. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα δελτία, υπάρχουν θετικά μηνύματα για την πορεία της οικονομίας, αλλά και επιμέρους εξελίξεις όπως π.χ. η ολοκλήρωση των διαπραγματεύσεων με την τρόικα και η μη λήψη μέτρων για το τρέχον έτος, η παροχή κάποιου βοηθήματος σε κοινωνικές ομάδες λόγω των καλών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων του 2013, που επιδρούν θετικά στις διαμορφούμενες προσδοκίες σε πολίτες και επιχειρήσεις. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι υποχώρησαν οι οικονομικές δυσκολίες των προηγούμενων μηνών, οι οποίες εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να υφίστανται, ως σωρευτικό αποτέλεσμα της κρίσης. Πάντως, η συνεχής επιβράδυνση της ύφεσης που αντανακλάται και στα επίσημα στοιχεία, δημιουργεί προσδοκίες σταθεροποίησης της οικονομίας, με τονωτικές πιθανόν επιδράσεις στην απασχόληση. Αναλυτικότερα:

- στη **Βιομηχανία**, οι προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής κερδίζουν σημαντικό έδαφος, ενώ οι εκτιμήσεις για το τρέχον επίπεδο παραγγελιών και ζήτησης εξασθενούν ελαφρά, με το δείκτη για τα αποθέματα να αποκλιμακώνεται ήπια.
- στις **Υπηρεσίες**, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την τρέχουσα δραστηριότητά τους και εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση επιδεινώνονται, όμως αντισταθμίζονται από τις ανοδικές προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της ζήτησης.
- στο **Λιανικό Εμπόριο**, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύονται, ενώ αμετάβλητες παραμένουν οι αρνητικές προβλέψεις για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές τους, με το δείκτη των αποθεμάτων να κινείται πτωτικά, υποδηλώνοντας ρευστοποίηση αποθεμάτων.
- στις **Κατασκευές**, οι αρνητικές προβλέψεις για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων παραμένουν στα ίδια επίπεδα, όμως ο δείκτης για την απασχόληση ενισχύεται και πάλι.
- στην **Καταναλωτική Εμπιστοσύνη**, οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού και την οικονομική κατάσταση της χώρας το επόμενο 12μηνο καταγράφουν σημαντική άνοδο, ενώ οι προθέσεις για αποταμίευση σχεδόν δεν μεταβάλλονται, με τις δυσμενείς προβλέψεις για την εξέλιξη της ανεργίας να βελτιώνονται.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ: Αναθέρμανση προσδοκιών, άνοδος παραγωγής και πωλήσεων στο επόμενο τρίμηνο

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία βελτιώνεται τον Μάρτιο για τρίτο κατά σειρά μήνα, φθάνοντας στις 95,5 (από 89,9) μονάδες, υψηλότερα και από το αντίστοιχο περυσινό επίπεδο του (87,1 μον.). **Η σημαντική άνοδος του ισοζυγίου στις προβλέψεις για την παραγωγή της επόμενης περιόδου και η ήπια αποκλιμάκωση στα αποθέματα έλκουν το συνολικό δείκτη προς τα πάνω.** Αναλυτικότερα:

α) Σε **επίπεδο παραγγελιών και τρέχουσας ζήτησης**, ο σχετικός δείκτης επιδεινώνεται ελαφρά στις -28 (από -26) μονάδες, με το 31% των επιχειρήσεων να δηλώνει εκ νέου χαμηλές για την εποχή παραγγελίες και μόλις ένα 3-4% από την αρχή του έτους να αναφέρει το αντίθετο.

β) Στις **προβλέψεις για την εξέλιξη της παραγωγής τους προσεχείς 3-4 μήνες**, ο σχετικός δείκτης ανακάμπτει κατά 15 μονάδες, κινούμενος στις +25, με το 32% (από ¼) των επιχειρήσεων να προβλέπει άνοδο της παραγωγής του το επόμενο τρίμηνο και ένα 7% (από 15%) μείωσή της.

γ) Ελαφρώς πτωτική είναι η τάση που καταγράφεται στις εκτιμήσεις για τα **αποθέματα έτοιμων προϊόντων**, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις +5 (από +9) μονάδες. Το 18% (από 1/5) των επιχειρήσεων αναφέρει υψηλά και το 13% (από 1/10) χαμηλά για την εποχή αποθέματα.

δ) Οι τάσεις στους δείκτες που συνδέονται με την **εξαγωγική δραστηριότητα των επιχειρήσεων** είναι μικτές: οι **εκτιμήσεις για τις εξαγωγές το τελευταίο τρίμηνο** επιδεινώνονται, αλλά ήπια (-1 από +4 μονάδες το σχετικό ισοζύγιο), με τις **εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού** και τις **προβλέψεις για τις εξαγωγές τους προσεχείς μήνες** να καταγράφουν άνοδο 4 και 11 μονάδων στους σχετικούς δείκτες (στις -18 και +25 μον. αντίστοιχα).

ε) Οι **προβλέψεις για τις πωλήσεις τους προσεχείς μήνες** ενισχύονται, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις +27 (από +13) μονάδες και το 35% (από 29%) των επιχειρήσεων να αναμένει άνοδο πωλήσεων στο επόμενο διάστημα. Αντίθετα, οι **εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις** κινούνται πτωτικά, με το σχετικό ισοζύγιο να υποχωρεί στις -8 (από -5) μονάδες.

στ) Οι **μήνες εξασφαλισμένης παραγωγής** ανέρχονται τον Μάρτιο στους 5 (από 4,7), ενώ το ποσοστό **χρησιμοποίησης εργοστασιακού δυναμικού** ενισχύεται στο 68,4% (από 64,7%).

ζ) Ο δείκτης **προβλέψεων για την απασχόληση** ενισχύεται ελαφρά, κινούμενος στις -7 (από -10) μονάδες, με το 4% (από 7%) των επιχειρήσεων να προβλέπει ενίσχυση της απασχόλησης εντός του προσεχούς τριμήνου και το 11% (από 17%) πτώση της.

η) Στις **προβλέψεις για τις μεταβολές των τιμών**, ο σχετικός δείκτης χάνει 6 μονάδες και διαμορφώνεται στις -5, με τα 4/5 των επιχειρήσεων να προβλέπουν και πάλι σταθερότητα τιμών το επόμενο τρίμηνο και το 11% (από 8%) άνοδό τους.

θ) Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα σχετικά με την **ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων** στις αγορές στις οποίες δραστηριοποιούνται, οι εκτιμήσεις βελτιώνονται ελαφρά σε σχέση με τη μέτρηση Δεκεμβρίου ως προς την ελληνική αγορά (+10 από +8 μον. ο δείκτης) και οριακά ως προς τον υπόλοιπο κόσμο (+8 μον. το ισοζύγιο), ενώ αντίθετα επιδεινώνονται ως προς την ευρωπαϊκή αγορά (+3 από +8 μον. το ισοζύγιο).

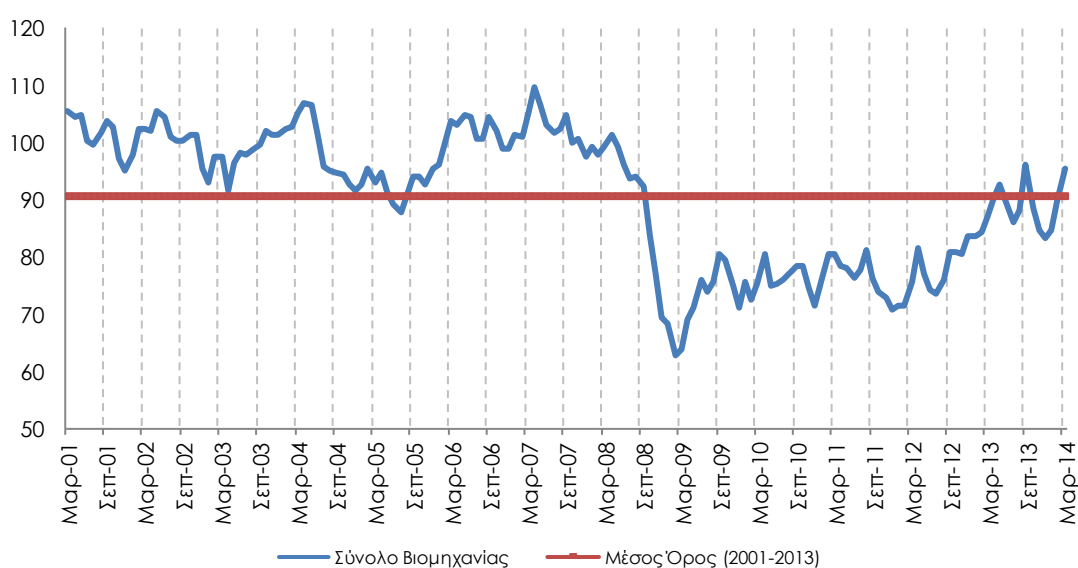
Πίνακας 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
		Min	Max	2001-2013	2009	2010	2011	2012	2013		
Βιομηχανία (1996-2006=100)		62,8 Φεβ-09	109,5 Απρ-07	90,7	72,1	75,8	76,9	77,2	87,8		
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
83,7	84,4	87,1	90,3	92,6	88,8	86,2	88,0	96,1	88,4	84,6	83,4
2014											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
84,7	89,9	95,5									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις παραγωγής, τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων και τις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 2: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στη Βιομηχανία (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Σε επίπεδο βασικών τομέων, οι επιχειρηματικές προσδοκίες βελτιώνονται σε όλους τους τομείς. Αναλυτικότερα:

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στα **Καταναλωτικά Αγαθά** κινείται ανοδικά τον Μάρτιο, στις 105 (από 92,0) μονάδες. Από τους βασικούς δείκτες, το αρνητικό ισοζύγιο παραγγελιών και εγχώριας ζήτησης χάνει 3 μονάδες (στις -20 μον.), ενώ το ισοζύγιο των αποθεμάτων αποκλιμακώνεται (-2 από -11 μον.) και η προβλεπόμενη παραγωγή τους προσεχείς μήνες βελτιώνεται (+23 από +14 μον. ο δείκτης). Ως προς την εξαγωγική δραστηριότητα, ο δείκτης των προβλέψεων για τις επικείμενες εξαγωγές μεταβάλλεται θετικά (+16 από +11 μον.), όπως και οι παραγγελίες και η ζήτηση εξωτερικού (-13 από -20 μον. το ισοζύγιο), με τις τρέχουσες εξαγωγές όμως να επιδεινώνονται ελαφρά (+7 από +9 μον. ο δείκτης). Οι προβλέψεις για την απασχόληση παραμένουν στα ίδια επίπεδα από την αρχή του έτους (+1 μον. ο σχετικός δείκτης), με εννιά στις δέκα επιχειρήσεις να αναμένουν σταθερότητα, ενώ στις τιμές, ο σχετικός δείκτης χάνει έδαφος (-10 από +2 μον.). Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων, σημειώνεται κάμψη του σχετικού ισοζυγίου στις αγορές της ΕΕ και τις υπόλοιπες διεθνείς αγορές και σταθερότητα εγχωρίως.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Κεφαλαιουχικά Αγαθά** ενισχύεται και τον Μάρτιο, φθάνοντας στις 102,3 (από 88,0) μονάδες. Η βελτίωση στις εκτιμήσεις για τις παραγγελίες και τη ζήτηση (-30 από -39 μον. ο δείκτης) και η άνοδος στο ισοζύγιο των προβλέψεων για την παραγωγή (+38 από +13 μον.), βοηθούν στη σημαντική ρευστοποίηση των αποθεμάτων (-2 από +6 μον.). Ως προς τους εξαγωγικούς δείκτες, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εξαγωγές και οι αντίστοιχες για τις παραγγελίες και τη ζήτηση εξωτερικού επιδεινώνονται (+1 από +15 μον. και -16 από -7 μον. οι σχετικοί δείκτες), με τις προβλέψεις του επόμενου τριμήνου να σημειώνουν αντίθετα εκ νέου έντονη άνοδο (+60 από +38 μον. ο δείκτης). Τέλος, οι προβλέψεις για την απασχόληση του κλάδου, αν και βελτιώνονται, παραμένουν δυσμενείς (-23 από -31 μον. ο δείκτης), ενώ ως προς τις τιμές, όλες οι επιχειρήσεις ομόφωνα αναμένουν σταθερότητα. Τέλος, στο τριμηνιαίο ερώτημα για την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων καταγράφεται βελτίωση στην εγχώρια αγορά και επιδείνωση προς τους διεθνείς προορισμούς.

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ενδιάμεσα Αγαθά** κινείται στις 88,9 (από 88,6) μονάδες τον Μάρτιο. Η αισθητή ανάκαμψη στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη της παραγωγής (+22 από +5 μον. το ισοζύγιο), αντισταθμίζεται εν πολλοίς από την επιδείνωση στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες παραγγελίες και τη ζήτηση (-36 από -31 μον. ο δείκτης) και τη διόγκωση των αποθεμάτων στις +16 μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, ανοδική είναι η τάση των προβλέψεων στις προσεχείς εξαγωγές (+25 από +11 ο δείκτης), όμως στις τρέχουσες εκτιμήσεις των επιχειρήσεων καταγράφεται πτώση του σχετικού ισοζυγίου (-13 από -4 μον.). Στην προβλεπόμενη απασχόληση του κλάδου σημειώνεται βελτίωση στον αντίστοιχο δείκτη (-6 από -14 μον. το ισοζύγιο), με εννιά στις δέκα επιχειρήσεις να μην αναμένουν μεταβολές των θέσεων εργασίας. Στις τιμές, ο σχετικός δείκτης εμφανίζεται ισοσκελισμένος, με το 86% των επιχειρήσεων να προβλέπει σταθερότητα. Τέλος, οι εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για την ανταγωνιστική τους θέση στην ευρωπαϊκή αγορά βελτιώνονται προς όλες τις αγορές.

ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ: Βελτίωση προσδοκιών στα Δημόσια Έργα, με εκτιμώμενη ενίσχυση της απασχόλησης

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές κινείται θετικά και τον Μάρτιο, για τρίτο κατά σειρά μήνα, φθάνοντας στις 83,2 (από 80,4) μονάδες, 36 μονάδες υψηλότερα από ότι ένα χρόνο πριν. **Παρά το αμετάβλητο των προβλέψεων για το επίπεδο των προγραμματισμένων εργασιών για τρίτο διαδοχικό μήνα, οι προβλέψεις για την απασχόληση ανακάμπτουν και ωθούν το συνολικό δείκτη σε άνοδο, αν και η βελτίωση αφορά κυρίως στα Δημόσια Έργα.** Αναλυτικότερα, ο αρνητικός δείκτης προβλέψεων για το πρόγραμμα εργασιών των επιχειρήσεων δε μεταβάλλεται (-56 μονάδες), με το 67% (από 71%) των επιχειρήσεων να διατυπώνει απαισιόδοξες προβλέψεις για το επίπεδο των εργασιών του επόμενου τρίμηνο και μόλις 11% (από 15%) να αναφέρει το αντίθετο. Το *ισοζύγιο προβλέψεων για την απασχόληση* βελτιώνεται όμως και διαμορφώνεται στις +15 (από +9) μονάδες, ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων κινούνται ελαφρώς ανοδικά, με το σχετικό αρνητικό δείκτη να αμβλύνεται στις -28 (από -32) μονάδες. Οι μήνες εξασφαλισμένης δραστηριότητας διευρύνονται στους 11,5 (από 10,7), ενώ σε επίπεδο τιμών, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο κάμπτεται κατά 7 μονάδες, στις -29. Τέλος, περιορίζεται ελαφρά στο 13% (από 15%) το ποσοστό των επιχειρήσεων του τομέα που αναφέρουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, ενώ από τις υπόλοιπες επιχειρήσεις, το 26% επισημαίνει την ανεπαρκή χρηματοδότηση και από ένα 28% τη χαμηλή ζήτηση και παράγοντες όπως η

γραφειοκρατία, η έλλειψη μεγάλων έργων και μελετών κ.α. ως τα κυριότερα λειτουργικά τους προσκόμματα.

Αναλυτικότερα στους επιμέρους κλάδους:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Ιδιωτικές Κατασκευές** χάνει μία μονάδα τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 44,3 μονάδες, στα ίδια σχεδόν επίπεδα με πέρυσι (43,6 μονάδες). Η βελτίωση του δείκτη προβλέψεων για την απασχόληση (-33 από -49 μον.) αντισταθμίζεται από την έντονη πτώση στις προγραμματισμένες εργασίες (-76 από -58 μον. το ισοζύγιο), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές εκτιμήσεις για την τρέχουσα πορεία εργασιών των επιχειρήσεων εντείνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -48 (από -37) μονάδες. Οι μήνες εξασφαλισμένη δραστηριότητας αυξάνονται οριακά στους 4,6 (από 4,1), ενώ σε επίπεδο τιμών, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εξομαλύνονται ήπια, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -32 (από -39) μονάδες. Τέλος, και πάλι μόλις 5% των επιχειρήσεων δεν αναφέρει προσκόμματα στη λειτουργία του, όταν αντίθετα οι μισές δηλώνουν ως βασικότερα εμπόδια τη χαμηλή ζήτηση, το 28% την ανεπάρκεια χρηματοδότησης και το 16% άλλους παράγοντες.

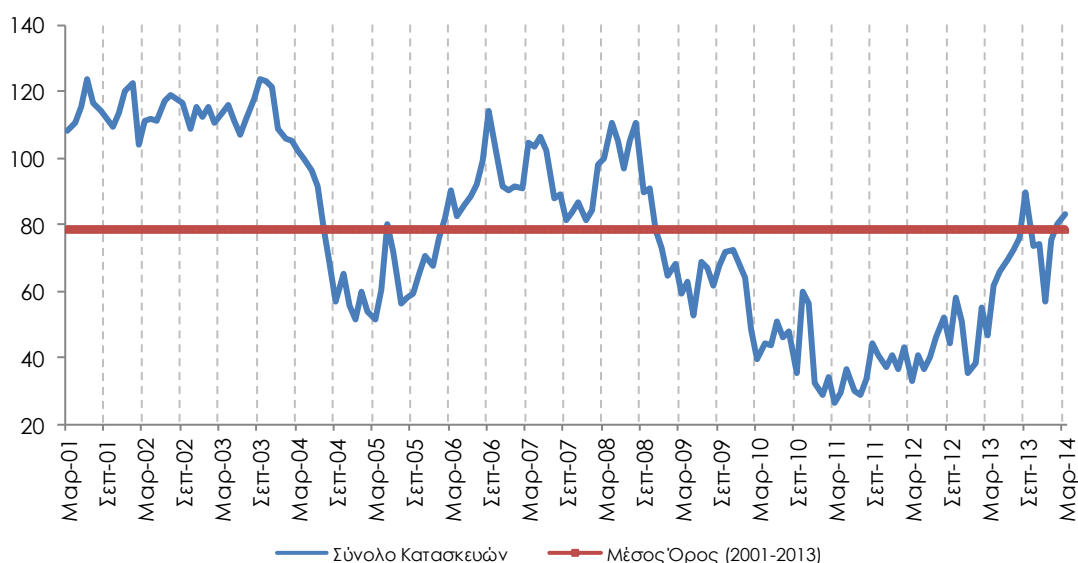
Πίνακας 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές

Τομέας		Ακραίες τιμές			Μέσος όρος						
Κατασκευές (1996-2006=100)		Min	Max	2001-2013	2009	2010	2011	2012	2013		
		26,3 Μαρ-11	123,8 Σεπ-03	78,6	65,5	47,4	34,2	43,2	65,0		
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
38,5	55,0	47,1	61,5	65,7	69,5	72,3	75,9	89,7	73,6	74,4	56,9
2014											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
75,2	80,4	83,2									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις για το πρόγραμμα των εργασιών και τις προβλέψεις για την απασχόληση.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 3: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Κατασκευές (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Η άνοδος του συνολικού δείκτη του τομέα εκπορεύεται από τη βελτίωση των επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Κατασκευές Δημοσίων Έργων**, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις 101,3 (από 94,8) μονάδες, σε υπερδιπλάσια επίδοση σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρυσι (48,9 μον.). Η κατασκευαστική δραστηριότητα του κλάδου ενισχύεται από τα ανειλημμένα έργα στους αυτοκινητόδρομους, τα έργα περιβαλλοντικής διαχείρισης, καθώς και τις εργασίες των εγχώριων εταιριών στο εξωτερικό. Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι προβλέψεις για τις προγραμματισμένες εργασίες κερδίζουν έδαφος (-48 από -55 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για την απασχόληση καταγράφεται ανάκαμψη 5 μονάδων στο σχετικό, θετικό πλέον δείκτη (+34 μον.). Στα υπόλοιπα στοιχεία, οι εκτιμήσεις για τις τρέχουσες εργασίες των επιχειρήσεων βελτιώνονται (-20 από -31 μον. το ισοζύγιο), ενώ στις τιμές, η αποπληθωριστική τάση εμφανίζεται ηπιότερη (-28 από -36 μον. ο δείκτης). Τέλος, περιορίζεται ελαφρά στο 16% (από 18%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 1/3 να δηλώνει την τρέχουσα οικονομική κατάσταση, το 26% την ανεπαρκή χρηματοδότηση και ένα 19% τη χαμηλή ζήτηση ως τα βασικά λειτουργικά τους εμπόδια.

ΛΙΑΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ: Επιδείνωση προσδοκιών, δυσμενέστερες εκτιμήσεις για τις πωλήσεις

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στο **Λιανικό Εμπόριο** υποχωρεί τον Μάρτιο, μετά από ένα πεντάμηνο ανόδου, και διαμορφώνεται στις 79,5 (από 82,4) μονάδες, σε αρκετά πάντως υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με πέρυσι (64,2 μονάδες). **Οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις ενισχύονται, ενώ ο δείκτης των αποθεμάτων υποδηλώνει μικρής έκτασης ρευστοποίηση. Σε κλαδικό επίπεδο και σε αντίθεση με το σύνολο, βελτιώνεται η εικόνα στα Τρόφιμα και στα Είδη Οικιακού εξοπλισμού.** Αναλυτικότερα, οι αρνητικές εκτιμήσεις των επιχειρήσεων για τις τρέχουσες πωλήσεις τους διευρύνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -24 (από -11) μονάδες. Το 46% (από 43%) των επιχειρήσεων αναφέρει χαμηλές πωλήσεις, όταν το 21% (από 32%) επισημαίνει το αντίθετο. Οι προβλέψεις για την εξέλιξη των πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο παραμένουν όμως αμετάβλητες, με το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο να κινείται οριακά χαμηλότερα, στις -17 μονάδες, και το 37% (από 39%) των επιχειρήσεων να αναμένει πτώση πωλήσεων το επόμενο τρίμηνο. Τις τάσεις αυτές αντισταθμίζει εν μέρει μόνο η υποχώρηση του δείκτη στις *εκτιμήσεις για τα αποθέματα* στις -4 (από +1) μονάδες. Από τα υπόλοιπα στοιχεία, το αρνητικό ισοζύγιο στις παραγγελίες προς προμηθευτές αμβλύνεται στις -12 (από -17) μονάδες, με τις προβλέψεις για την απασχόληση να επιδεινώνονται, παραμένοντας όμως θετικές (+7 από +14 μον. ο δείκτης). Τέλος, στις τιμές, ο σχετικός αρνητικός δείκτης για τη βραχυπρόθεσμη εξέλιξη τους διπλασιάζεται στις -23 μονάδες.

Οι εξελίξεις σε επιμέρους κλάδους του Λιανικού εμπορίου είναι οι εξής:

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Τρόφιμα – Ποτά – Καπνός** ανακάμπτει και τον Μάρτιο και διαμορφώνεται στις 89 (από 85,4) μονάδες, ανώτερα και σε σχέση με τον αντίστοιχο περυσινό μήνα (58,5 μονάδες). Ως προς τις τρέχουσες πωλήσεις, ο σχετικός δείκτης αποδυναμώνεται σημαντικά στις +23 (από +41) μονάδες, εξέλιξη η οποία αντισταθμίζεται από την ισοσκέλιση του αρνητικού ισοζυγίου για τις προβλεπόμενες πωλήσεις (από -18 μον.) και τη ρευστοποίηση των αποθεμάτων (+6 από +19 μον.). Στις προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές, αλλά και σε εκείνες για την απασχόληση, καταγράφονται αισθητές θετικές μεταβολές (στις +42 από -3 και στις +69 από +30 μον. τα σχετικά ισοζύγια), ενώ τέλος, στις τιμές

προβλέπεται εκ νέου αποκλιμάκωση, αφού ο σχετικός δείκτης κινείται σε ακόμη χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα (-35 από -30 μον.).

Πτωτικά κινείται ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Υφάσματα – Ένδυση – Υπόδηση**, ο οποίος φθάνει στις 91,3 (από 115,9) μονάδες, επίδοση πάντως υψηλότερη και σε σύγκριση με την αντίστοιχη περσινή (69 μον.). Από τα βασικά στοιχεία δραστηριότητας, οι αρνητικές εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις εξασθενούν, με το σχετικό ισοζύγιο να αλλάζει και πάλι πρόσημο (-11 από +14 μον.), ενώ αισθητή πτώση καταγράφει και ο δείκτης των προβλέψεων για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (στις +6 από +31 μον.). Στα αποθέματα καταγράφεται διόγκωση, με τον αντίστοιχο δείκτη να κινείται στις +18 (από -7) μονάδες, ενώ αρνητικές είναι οι τάσεις και στα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, τόσο στις παραγγελίες προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο (-31 από +18 μον. το ισοζύγιο), όσο και στις προβλέψεις για την απασχόληση (-22 από -3 μον. ο δείκτης). Τέλος, στις τιμές, ενισχύονται εκ νέου οι αποπληθωριστικές τάσεις (-34 από -25 μον. ο δείκτης), με το 1/3 των επιχειρήσεων να προβλέπει μείωσή τους και οι υπόλοιπες σταθερότητα.

Πίνακας 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2001-2013	2009	2010	2011	2012	2013			
Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)	50,8 Ιουλ-10	124,3 Μαι-07	88,4	80,4	59,2	58,9	57,1	70,2			
2013											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
62,6	60,3	64,2	65,4	79,5	73,9	72,4	72,9	69,4	71,2	74,6	75,5
2014											
Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
79,9	82,4	79,5									

Σημείωση: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για τις πωλήσεις και τις εκτιμήσεις για το ύψος των αποθεμάτων.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 4: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στο Λιανικό Εμπόριο (1996-2006=100)

Πηγή: IOBE

Ανοδική είναι η τάση του δείκτη επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Είδη Οικιακού Εξοπλισμού**, ο οποίος διαμορφώνεται 10 μονάδες υψηλότερα του Φεβρουαρίου, στις 64,8, ελαφρώς

χαμηλότερα όμως σε σχέση με τα αντίστοιχα περσινά του επίπεδα (67,1 μον.). Οι έντονα δυσμενείς εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις διατηρούνται (-70 από -74 μον. ο δείκτης), ενώ οι αρνητικές προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου διευρύνονται οριακά, με το αρνητικό ισοζύγιο να φτάνει στις -33 μονάδες. Οι εκτιμήσεις για τα αποθέματα υποδηλώνουν έντονη αποκλιμάκωση (-20 από +13 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ οι προβλέψεις των παραγγελιών προς προμηθευτές το επόμενο τρίμηνο κερδίζουν έδαφος (-17 από -44 μον. ο δείκτης). Οι ήδη δυσμενείς προβλέψεις για την απασχόληση εντείνονται (-51 από -46 μον. ο δείκτης), ενώ τέλος, στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο παραμένει αρνητικό (-18 από -16 μον.).

Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Οχήματα – Ανταλλακτικά** υποχωρεί στις 98,6 (από 106,7) μονάδες τον Μάρτιο, παραμένοντας όμως σημαντικά υψηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περσινή του επίδοση (64,2 μον.). Με εξαίρεση τον δείκτη εκτιμήσεων των αποθεμάτων, ο οποίος υποδηλώνει ρευστοποίηση (κινείται στις -24 από -10 μονάδες), στις υπόλοιπες μεταβλητές καταγράφεται σε όλες πτωτική τάση: το ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για τις τρέχουσες πωλήσεις του κλάδου αλλάζει τάση και διαμορφώνεται στις -14 (από +11) μονάδες, ενώ στις προβλέψεις για τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου σημειώνεται ανάλογη αλλαγή (-3 από +10 μον. ο δείκτης). Στην προβλεπόμενη απασχόληση, το σχετικό ισοζύγιο περιορίζεται κατά 3 μονάδες, στις -10, με τα 9/10 των επιχειρήσεων να αναμένουν σταθερότητα, ενώ το ισοζύγιο παραγγελιών προς προμηθευτές παρουσιάζει σημαντικές απώλειες (-14 από +7 μον.). Τέλος, ως προς τις τιμές, ο σχετικός αρνητικός δείκτης διευρύνεται στις -22 (από -5) μονάδες.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στα **Πολυκαταστήματα** επιδεινώνονται τον Μάρτιο, με το σχετικό δείκτη να χάνει 6 μονάδες και να διαμορφώνεται στις 60,8, υψηλότερα όμως συγκριτικά με την αντίστοιχη περσινή τιμή του (53,2 μον.). Από τις βασικές μεταβλητές του δείκτη, οι αρνητικές εκτιμήσεις των τρεχουσών πωλήσεων εντείνονται (-45 από -33 μον.), όπως συμβαίνει και με τις πωλήσεις της επόμενης περιόδου (στις -40 από -32 μον. το ισοζύγιο). Ως προς τις εκτιμήσεις των αποθεμάτων, το σχετικό ισοζύγιο κινείται ελαφρώς ανοδικά, στις +8 (από +6) μονάδες, ενώ οι αναιμικές παραγγελίες προς προμηθευτές βελτιώνονται (-18 από -30 μον. το ισοζύγιο). Αρνητική είναι η μεταβολή του δείκτη στις προβλέψεις απασχόλησης του κλάδου το επόμενο τρίμηνο, ενώ τέλος, στις τιμές, οι αποπληθωριστικές προσδοκίες εντείνονται, με το σχετικό ισοζύγιο να κινείται στις -40 (από -2) μονάδες.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Στα ίδια επίπεδα οι επιχειρηματικές προσδοκίες

Ο Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις **Υπηρεσίες** ουσιαστικά ήταν αμετάβλητος τον Μάρτιο σε σχέση με τον προηγούμενο μήνα, καθώς διαμορφώθηκε στις 79,8 μονάδες (από 79,3), επίδοση αρκετά υψηλότερη έναντι της αντίστοιχης περσινής (60,4 μον.). **Στις βασικές μεταβλητές του δείκτη, η άνοδος στην προβλεπόμενη βραχυπρόθεσμη ζήτηση αντισταθμίζεται από την επιδείνωση στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση και τη ζήτηση των επιχειρήσεων.** Αναλυτικότερα, ο δείκτης των εκτιμήσεων για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων κινείται ελαφρώς πτωτικά, στις -14 (από -12) μονάδες, ενώ το ισοζύγιο των εκτιμήσεων για τη ζήτηση του τρέχοντος τριμήνου χάνει 6 μονάδες και διαμορφώνεται στις -7. Αντιθέτως, στις προβλέψεις για τη ζήτηση του επόμενου τριμήνου καταγράφεται θετική μεταβολή, με το σχετικό δείκτη να κερδίζει 14 μονάδες (στις +20 μον.) και το 1/3 (από 1/4) των επιχειρήσεων του τομέα να αναμένει άνοδο της ζήτησης, έναντι του 14% (από 1/5) που προβλέπει πτώση της. Από τα υπόλοιπα στοιχεία δραστηριότητας, το αρνητικό ισοζύγιο για την απασχόληση βελτιώνεται ήπια (+3 από -5 μον.), με το 15% (από 22%) των επιχειρήσεων να

αναμένει μείωση των θέσεων εργασίας και το 18% άνοδο. Ως προς τις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο κινείται στις -11 (από -14) μονάδες, ενώ παραμένει εδώ και πέντε μήνες στο 12-13% το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνουν απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία. Από τις υπόλοιπες, το 32% επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης ως το βασικότερο εμπόδιο στη λειτουργία του, το 1/3 την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 1/5 παράγοντες όπως η οικονομική ύφεση, η καθυστέρηση εισπράξεων Δημοσίου, η υψηλή φορολογία, η έντονη γραφειοκρατία, η ανεπαρκής ρευστότητα, ο έντονος ανταγωνισμός κ.α.

Σε επίπεδο βασικών εξεταζόμενων κλάδων των Υπηρεσιών έλαβαν χώρα οι εξής βασικές μεταβολές:

Οριακή άνοδο στις 92,5 (από 91,6) μονάδες καταγράφει τον Μάρτιο ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στα **Ξενοδοχεία – Εστιατόρια – Τουριστικά Πρακτορεία**, επίπεδο σημαντικά υψηλότερο του αντίστοιχου περυσινού (69,6 μον.). Από τους βασικούς δείκτες, οι εκτιμήσεις για την πορεία της τρέχουσας κατάστασης των επιχειρήσεων επιδεινώνονται (-19 από -8 μον. ο δείκτης), ενώ πτωτικά κινείται το ισοζύγιο για την τρέχουσα ζήτηση (-12 από -4 μον.). Αυτές τις απώλειες υπεραντισταθμίζουν οι περισσότεροι αισιόδοξες προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη ζήτηση (+38 από +16 μον. ο σχετικός δείκτης), ενώ από τα υπόλοιπα στοιχεία, οι αρνητικές έως τον Φεβρουάριο προβλέψεις για την απασχόληση έδωσαν τη θέση τους σε σχετικά υψηλό θετικό ισοζύγιο τον Μάρτιο (στις +23 από -13 μον.). Στις τιμές, το σχετικό ισοζύγιο παραμένει θετικό, αν και εξασθένησε ελαφρώς (+3 από +8 μον.), ενώ τέλος, ένα 19 (από 13%) των επιχειρήσεων δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 38% να κρίνει ως βασικότερο επιχειρηματικό εμπόδιο την ανεπάρκεια ζήτησης, ένα 28% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και ένα 1/10 τους λοιπούς παράγοντες.

Ελαφρώς πτωτικά κινείται ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών στις **Διάφορες Επιχειρηματικές Δραστηριότητες**, φθάνοντας στις 53,4 (από 55,7) μονάδες, χαμηλότερα σε σχέση με την αντίστοιχη περυσινή περίοδο (61,3 μονάδες). Σε επίπεδο βασικών δεικτών, το αρνητικό ισοζύγιο στις εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων εξομαλύνεται ήπια (-41 από -49 μον.), αντίθετα με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση, όπου καταγράφεται πτώση στο σχετικό δείκτη (-35 από -23 μον.), αλλά και τις προβλέψεις για την επικείμενη ζήτηση (-15 από -10 μον. ο δείκτης). Επιδείνωση καταγράφεται στις προβλέψεις για την απασχόληση (-6 από +1 μον. ο δείκτης), ενώ στις τιμές το σχετικό ισοζύγιο παραμένει αμετάβλητο στις -7 μονάδες. Τέλος, παραμένει στο 10% το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με τις υπόλοιπες να αναφέρουν την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης (39%), την ανεπάρκεια ζήτησης (27%) και την τρέχουσα συγκυρία (23%) ως τα βασικότερα εμπόδια της επιχειρηματικής τους λειτουργίας.

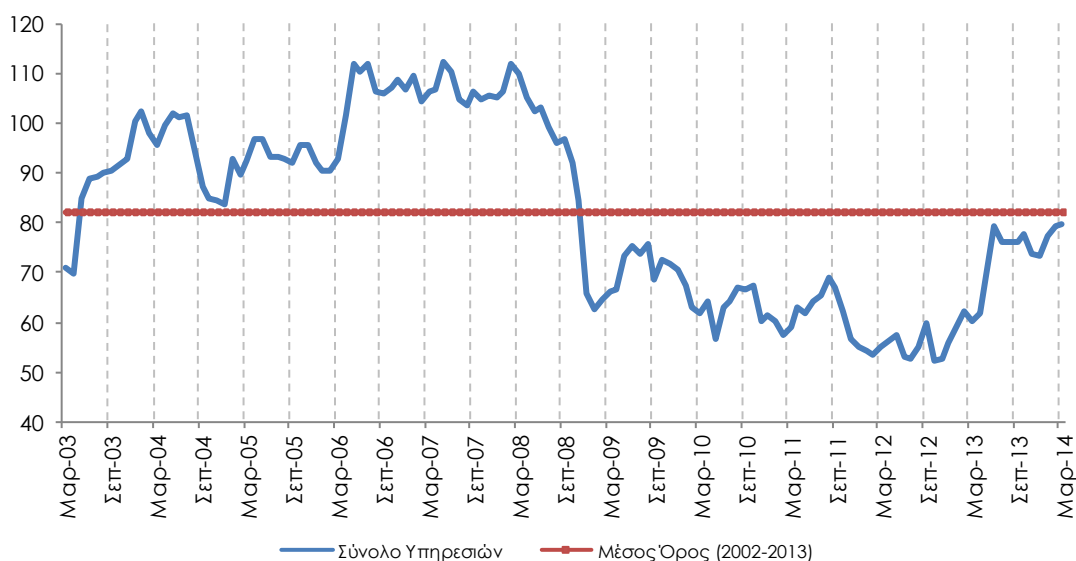
Πίνακας 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες

Τομέας	Ακραίες τιμές		Μέσος όρος								
	Min	Max	2002-2013	2009	2010	2011	2012	2013			
Υπηρεσίες (1998-2006=100)	53,4 Φεβ-12	122,5 γ' τρίμ. 01	82,1	70,1	63,6	61,7	54,8	70,4			
2013											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
58,9	62,3	60,4	61,9	69,3	79,2	76,1	76,0	75,9	77,6	73,6	73,2
2014											
I	Φ	M	A	M	I	I	A	Σ	O	N	Δ
77,3	79,3	79,8									

Σημειώσεις: Ο δείκτης επιχειρηματικών προσδοκιών υπολογίζεται με βάση την κατάσταση της επιχείρησης, καθώς και τις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις για την πορεία της ζήτησης.

Πηγή: IOBE

Διάγραμμα 5: Δείκτης Επιχειρηματικών Προσδοκιών στις Υπηρεσίες (1998-2006=100)

Πηγή: IOBE

Οριακή καλυτέρευση των προσδοκιών σημειώθηκε στους **Ενδιάμεσους Χρηματοπιστωτικούς Οργανισμούς** (δεν περιλαμβάνονται οι Τράπεζες), με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 94,3 (από 92,9) μονάδες, επίδοση καλύτερη από την αντίστοιχη περυσινή (76,1 μον.). Από τις κύριες μεταβλητές του δείκτη, οι τρέχουσες εκτιμήσεις για την κατάσταση των επιχειρήσεων βελτιώνονται (στις +43 από +36 μον. ο δείκτης), εξέλιξη η οποία αντισταθμίζεται εν μέρει από την οριακή μείωση των δεικτών στις προβλέψεις της βραχυπρόθεσμης και της εκτιμήσεις της τρέχουσας ζήτησης (+17 και +13 μον. αντίστοιχα τα ισοζύγια). Οι προσδοκίες για την απασχόληση βελτιώνονται (+9 μον. από ισοσκελισμένο ισοζύγιο), ενώ στις προβλέψεις για τις τιμές εντείνεται ελαφρά η αποπληθωριστική τάση (-9 από -5 μον. το ισοζύγιο). Τέλος, αυξάνεται ελαφρά στο 35% (από 32%), το ποσοστό των επιχειρήσεων του κλάδου που δηλώνει ακώλυτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 41% να αναφέρει την ανεπαρκή ζήτηση ως το σημαντικότερο εμπόδιο, ένα 11% αμφότερες την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 13% τους τρέχοντες λοιπούς παράγοντες.

Μικρή υποχώρηση σημειώνουν τον Μάρτιο οι επιχειρηματικές προσδοκίες στην **Πληροφορική και Ανάπτυξη Λογισμικού**, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 78,2 (από 82,4) μονάδες, υψηλότερα έναντι του αντίστοιχου περυσινού μήνα (60,9 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα κατάσταση των επιχειρήσεων ενισχύονται, με το σχετικό ισοζύγιο να αυξάνεται κατά 9 μονάδες (στις +5), ενώ στις προβλέψεις για τη βραχυπρόθεσμη και τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα ζήτηση οι σχετικοί δείκτες χάνουν 10 και 15 μονάδες αντίστοιχα (στις +10 και +5 μον.). Από τα υπόλοιπα στοιχεία, το ισοζύγιο στις προβλέψεις για την απασχόληση κινείται πτωτικά (+5 από +12 μον.), ενώ ως προς τις προβλεπόμενες μεταβολές των τιμών, το σχετικό αρνητικό ισοζύγιο αμβλύνεται ελαφρώς στις -38 (από -44) μονάδες. Τέλος, αυξάνεται στο 29% (από 24%) το ποσοστό των επιχειρήσεων που δηλώνει απρόσκοπτη επιχειρηματική λειτουργία, με το 28% των υπολοίπων να επισημαίνει την ανεπάρκεια ζήτησης, το 30% την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης και το 11% την τρέχουσα συγκυρία ως τα βασικά επιχειρηματικά τους κωλύματα.

Οι επιχειρηματικές προσδοκίες στις **Χερσαίες Μεταφορές** βελτιώνονται τον Μάρτιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις 86,4 (από 80,2) μονάδες, επίπεδο αισθητά ανώτερο έναντι του αντίστοιχου περυσινού (59 μον.). Οι εκτιμήσεις για την τρέχουσα δραστηριότητα βελτιώνονται

οριακά (+23 από +21 μον. το σχετικό ισοζύγιο), ενώ εκείνες για την τρέχουσα ζήτηση χάνουν έδαφος (-30 από -16 μον. το ισοζύγιο). Η αισθητή άνοδος στο δείκτη για την προβλεπόμενη ζήτηση πάντως υπερσκελίζει τη μείωση της τρέχουσας ζήτησης (στις +18 από -17 μον.), ενώ στα υπόλοιπα στοιχεία, ο δείκτης στις προβλέψεις για την απασχόληση κερδίζει 15 μονάδες (-19 μον.). Στις τιμές του κλάδου, οι έντονα αποπληθωριστικές προβλέψεις εξομαλύνονται, με το σχετικό ισοζύγιο να διαμορφώνεται στις -3 (από -20) μονάδες, ενώ τέλος, μόλις το 1% των επιχειρήσεων δηλώνει ανεμπόδιστη λειτουργία. Από τις υπόλοιπες, το 48% επισημαίνει την ανεπάρκεια κεφαλαίων κίνησης, το 27% την ανεπάρκεια της ζήτησης και το 12% την τρέχουσα οικονομική κατάσταση ως τα κύρια εμπόδια στη λειτουργία τους.

ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ**Βελτίωση της καταναλωτικής εμπιστοσύνης**

Ο δείκτης καταναλωτικής εμπιστοσύνης κινείται ανοδικά τον Μάρτιο, μετά από ένα δίμηνο υποχώρησης, φθάνοντας στις -59,7 (από -65,2) μονάδες, που είναι και η καλύτερη επίδοση της τελευταίας τετραετίας. Η αύξηση του δείκτη προκύπτει από σημαντική βελτίωση των προβλέψεων των νοικοκυριών για την οικονομική τους κατάσταση, αλλά και για την οικονομική κατάσταση της χώρας και την πορεία της ανεργίας. Όπως έχει αναφερθεί και σε προηγούμενα δελτία, υπάρχουν θετικά μηνύματα για την οικονομία, αλλά και επιμέρους εξελίξεις (π.χ. ολοκλήρωση διαπραγματεύσεων με τρόικα και η μη λήψη μέτρων για το 2014, η παροχή βοήθηματος σε κάποιες ομάδες λόγω των καλών δημοσιονομικών αποτελεσμάτων, που επιδρούν θετικά στις διαμορφούμενες προσδοκίες των πολιτών. Βεβαίως, αυτό δεν σημαίνει ότι υποχώρησαν οι οικονομικές δυσκολίες, οι οποίες εξακολουθούν σε μεγάλο βαθμό να υφίστανται, ως σωρευτικό αποτέλεσμα της κρίσης. Πάντως, η συνεχής επιβράδυνση της ύφεσης, δημιουργεί προσδοκίες σταθεροποίησης της οικονομίας, με τονωτικές πιθανόν επιδράσεις στην απασχόληση. Πάρα ταύτα, οι Έλληνες παραμένουν σταθερά οι πιο απαισιόδοξοι πολίτες στην ΕΕ, με την Κύπρο να ακολουθεί (στις -38,5 από -39,3 μονάδες ο αντίστοιχος δείκτης). Η Ρουμανία έρχεται 3^η (-35,1 από -33,8 μον.) και η Κροατία (-34,4 από -35,6 μον.) 4^η στη σχετική κατάταξη. Πάντως ο δείκτης κινείται ανοδικά σε 18 χώρες τον Μάρτιο (από 14 τον Φεβρουάριο), ενώ θετικοί δείκτες καταγράφονται σταθερά στις σκανδιναβικές χώρες (Σουηδία, Φινλανδία, Δανία), αλλά και -για πρώτη φορά- στην Ιρλανδία, το Ην. Βασίλειο, την Εσθονία, τη Μάλτα και την Ολλανδία. Αναλυτικότερα για την Ελλάδα:

- **Λιγότερο δυσμενείς οι προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση των νοικοκυριών**

Οι προβλέψεις των καταναλωτών για την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώνονται τον Μάρτιο, με το δείκτη να διαμορφώνεται στις -48,7 μονάδες (από -56,5). Το ποσοστό των πολιτών που αναμένουν ελαφρά ή αισθητή επιδείνωση της οικονομικής τους κατάστασης περιορίζεται στο 59% (από 67%), με το 5%-6% τους τελευταίους δύο μήνες να προβλέπει βελτίωση. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη διαμορφώνονται στις -1,9 και -4,0 μονάδες.

- **Βελτίωση και στις προβλέψεις για την οικονομική κατάσταση της χώρας**

Οι προβλέψεις των νοικοκυριών για την οικονομική κατάσταση της χώρας τους το προσεχές 12-μηνο βελτιώνονται, με το σχετικό δείκτη να κινείται στις -52,1 (από -60,1) μονάδες και το 63% (από 70%) των καταναλωτών να προβλέπει μικρή ή αισθητή επιδείνωση, όταν το 11% (από 9%) κρίνει το αντίθετο. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη επίσης ενισχύονται, στις -2,1 και -4,6 μονάδες.

- **Στα ίδια, χαμηλά επίπεδα η πρόθεση για αποταμίευση**

Ο δείκτης της πρόθεσης για αποταμίευση τους προσεχείς 12 μήνες διαμορφώνεται οριακά υψηλότερα τον Μάρτιο, στις -76,4 μονάδες (από -77). Το 88% (από 90%) των νοικοκυριών θεωρεί μη πιθανή έως καθόλου πιθανή την αποταμίευση στο επόμενο 12μηνο, έναντι του 7-8% το τελευταίο δίμηνο που τη θεωρεί αρκετά ή πολύ πιθανή. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη κινούνται στις -5,0 και -8,2 μονάδες.

- **Υποχώρηση των έντονα δυσμενών προβλέψεων για την πορεία της ανεργίας**

Ο δείκτης πρόβλεψης για την εξέλιξη της ανεργίας τους προσεχείς 12 μήνες βελτιώνεται, κινούμενος στις +61,7 (από +67,3) μονάδες. Το 76% (από 80%) των νοικοκυριών προβλέπει ότι η

ανεργία θα αυξηθεί ελαφρά ή αισθητά και ένα 13% (από 9%) αναμένει σταθερότητα. Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη μειώνονται επίσης, στις +17,6 και +20,4 μονάδες.

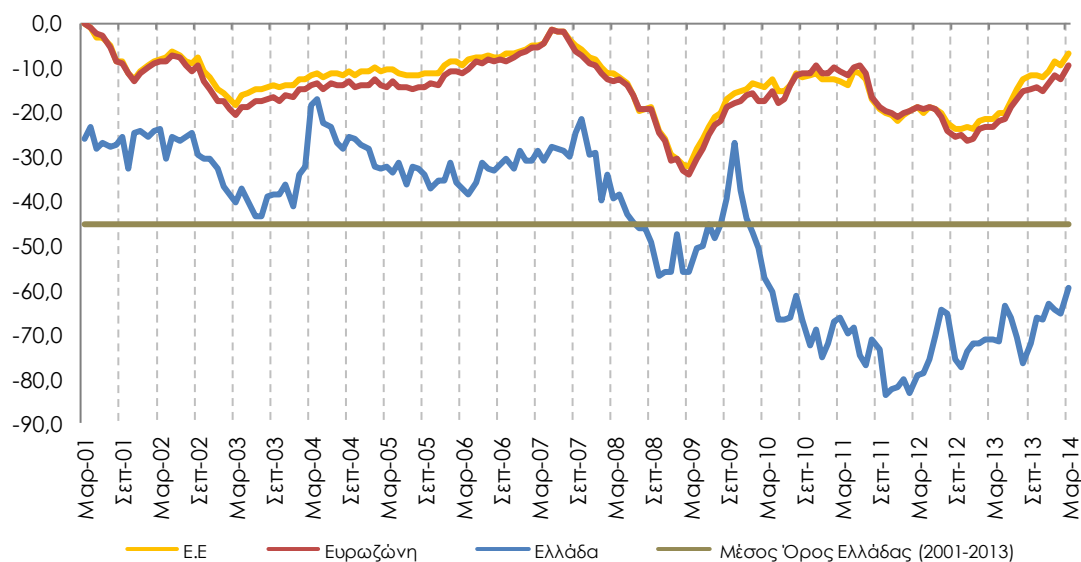
Πίνακας 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Περιοχή	Ακραίες τιμές		Μέσοι όροι									
	Min	Max	2001-2013	2009	2010	2011	2012	2013				
ΕΕ-28	-31,9 Μαρ-09	0,8 Ιαν-01	-13,2	-23,1	-13,2	-15,5	-21,4	-16,4				
Ευρωζώνη	-34,2 Μαρ-09	1,0 Ιαν-01	-14,5	-24,8	-14,2	-14,3	-22,3	-18,6				
Ελλάδα	-83,8 Οκτ-11	-16,9 Απρ-04	-45,2	-45,7	-63,4	-74,1	-74,8	-69,3				
Περιοχή	2013											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	-21,8	-21,5	-21,5	-20,3	-20,1	-17,4	-14,7	-12,7	-11,6	-11,6	-12,3	-10,9
Ευρωζώνη	-23,7	-23,4	-23,3	-22,1	-21,7	-18,7	-17,3	-15,5	-14,8	-14,4	-15,3	-13,5
Ελλάδα	-71,9	-71,4	-71,2	-71,8	-63,4	-66,5	-70,9	-76,6	-72,2	-66,2	-66,7	-63,3
Περιοχή	2014											
	Ι	Φ	Μ	Α	Μ	Ι	Ι	Α	Σ	Ο	Ν	Δ
ΕΕ-28	-8,8	-9,3	-6,6									
Ευρωζώνη	-11,7	-12,7	-9,3									
Ελλάδα	-64,5	-65,2	-59,7									

Σημείωση: ο Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών υπολογίζεται με βάση τις προβλέψεις για τη γενικότερη οικονομική κατάσταση της χώρας, την οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού τους, την πρόθεση αποταμίευσης και την πρόβλεψη για την ανεργία. Οι προβλέψεις κινούνται στο διάστημα +100 (όλοι προβλέπουν αύξηση) έως -100 (όλοι προβλέπουν μείωση) και εμφανίζονται ως διαφορές θετικών-αρνητικών απαντήσεων. Αρνητική διαφορά σημαίνει ότι το ποσοστό αυτών που προβλέπουν μείωση κάθε μεγέθους υπερτερεί του ποσοστού όσων προσδοκούν αύξηση και αντίστροφα.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

Διάγραμμα 6: Δείκτης Εμπιστοσύνης Καταναλωτών (εποχικά εξομαλυμένα στοιχεία)

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή, DG Ecfm

• Βελτίωση στις προβλέψεις για μείζονες αγορές

Η χαμηλή πρόθεση των καταναλωτών για σημαντικές αγορές τους προσεχείς 12 μήνες (επίπλων, ηλεκτρικών συσκευών κ.λπ.) ανακάμπτει τον Μάρτιο, με το σχετικό δείκτη να διαμορφώνεται στις -64,7 (από -69,4) μονάδες και το 71% (από 78%) των καταναλωτών να

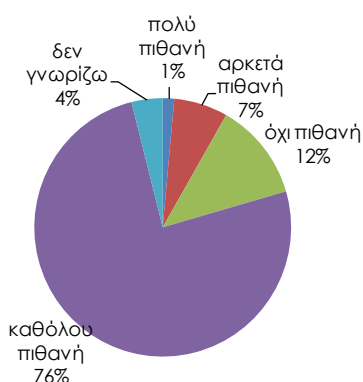
προβλέπει ότι θα προβεί σε λίγο ή πολύ λιγότερες δαπάνες. Μόλις 3% αναμένει και πάλι ότι οι δαπάνες του θα αυξηθούν λίγο ή πολύ, ενώ οι ευρωπαϊκοί αρνητικοί δείκτες διαμορφώνονται στις -21,9 και -23,7 μονάδες σε ΕΕ και Ευρωζώνη αντίστοιχα.

- **Ελαφρώς πληθωριστικές προβλέψεις μεταβολής των τιμών**

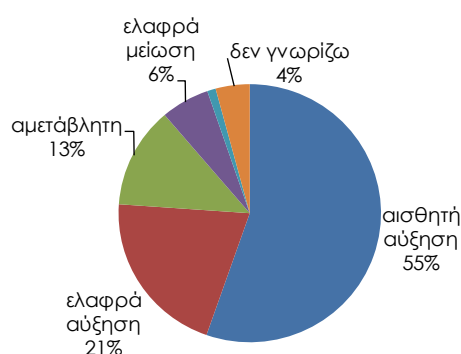
Ο δείκτης πρόβλεψης μεταβολών των τιμών τους προσεχείς 12 μήνες ενισχύει το θετικό του πρόσημο τον Μάρτιο, ανερχόμενος στις +9,7 (από +1,5) μονάδες. Το ποσοστό εκείνων που προβλέπουν αύξηση τιμών με τον ίδιο ή ταχύτερο ρυθμό ανέρχεται στο 42% (από 39%), ενώ όσοι αναμένουν σταθερότητα τιμών περιορίζονται στο 28% (από 34%). Οι αντίστοιχοι δείκτες σε ΕΕ και Ευρωζώνη μειώνονται στις +13,1 και +10,8 μονάδες.

Διάγραμμα 7: Βασικοί Δείκτες έρευνας καταναλωτών το επόμενο 12μηνο

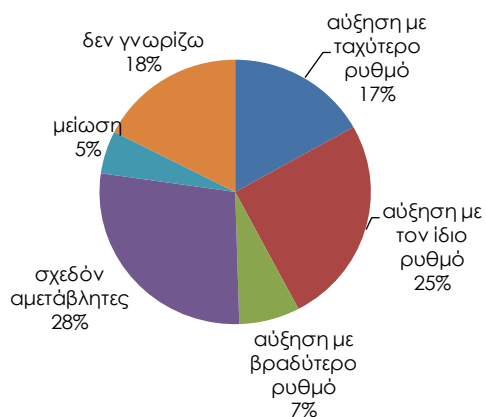
ΠΡΟΘΕΣΗ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΗΣ

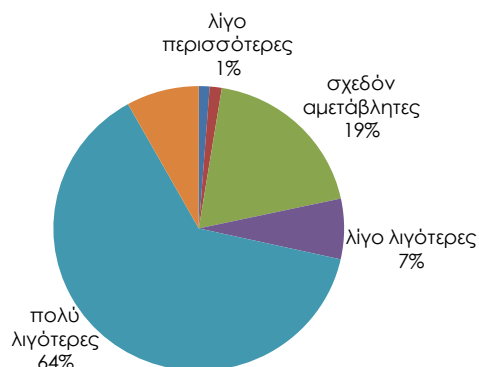
ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΝΕΡΓΙΑΣ

ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΤΙΜΩΝ

ΠΡΟΘΕΣΗ ΓΙΑ ΜΕΙΖΟΝΕΣ ΑΓΟΡΕΣ

Πηγή: IOBE

- **Μείωση του ποσοστού εκείνων που δηλώνουν ότι «μόλις τα βγάζουν πέρα»**

Σχετικά, τέλος, με τις εκτιμήσεις για την τρέχουσα οικονομική κατάσταση του νοικοκυριού, το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι «μόλις τα βγάζει πέρα» μειώνεται στο 58% (από 62%), ενώ το αντίστοιχο ποσοστό εκείνων που αναφέρουν ότι αντλούν από τις αποταμιεύσεις τους παραμένει στο 13-14%. Το ποσοστό των καταναλωτών που δηλώνει ότι αποταμιεύει λίγο ή πολύ διαμορφώνεται εκ νέου στο 7%, ενώ τέλος, αυξάνονται στο 20% (από 17%) όσοι αναφέρουν ότι έχουν χρεωθεί.